

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

de	2
de	3
de	4
de	6
de	8
de	10
Klarskov	side 11
Nyt fra kredsene - Nye medlemmer	side 12
Dalum Landbrugsskole	side 14
Ny håndbog for slægtsforskere	side 15
Odense Domkirke	side 15
Slægtgårdsrejsen	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

Marts-April 2004

Nr. 369 - 60. årgang

**Frederiksberg Bibliotek
Hovedbibliotekets Læsesal**

*Herregården Hjortholm på Sydlangeland, som deltagerne i forturen til årsmødet den 21. maj får lejlighed til at besøge, når godsejerparret Dorte og Hans greve Ahlefeldt-Laurvig tager imod.
Læs om Hjortholm på side 6 - 7.*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendoms konsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsilgdgade 3 A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 41, fax 58 56 74 45

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74
E-mail: carlmartin@kaaregaard.dk

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax 98 35 16 03
E-mail: acnibe@familie.tele.dk
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskredsen)

Karen Jacobsen
»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskredsen)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,
Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholm-kredsen)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllelosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskredsen)

Marie Hansen,
Månebakken 3, Dalby
46490 Haslev,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
E-mail: inge.skafted@edb.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Chr. A. Krog
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumtsager Hovedgaard
Skrumtsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Agnethe Stampe
»Ny Vastrup«,
Hovervej 105, Hover,
6971 Spjald
tlf. 97 34 80 22
(Formand: Ringkøbing Amt)

Knud Høstgaard Møller,
Lærkevej 34
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,
Hammelevej 18, Hammelev
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Niels Christian Jørgensen
Årupvej 29,
8722 Hedensted
Tlf.: 75 89 27 11
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Poul Frederiksen
»Snæverholt«
Dybvadvej 81, Hellum
9740 Jerslev
tlf. 98 83 40 27
(Formand: Vendsysselkredsen)

Formanden skriver:

April er altid spændende med den utrolige udvikling i naturen. Dag for dag er der nye træer og buske, der får grønne skud, og vores natur er så smuk og livsbekræftende på denne årstid.

Kate og jeg har netop været 4 dage i Berlin, hvor foråret er nogle uger forud for os, så vi oplever det to gange i år.

Det er mere end 30 år siden, vi sidst oplevede Berlin, bortset fra et fem timers stop i 1996.

Det er en utrolig udvikling, der er sket.

I 1972 oplevede vi et Vestberlin med lys og farver, og en udvikling, der var imponerende, og et Østberlin, der var præget af mismod og sortsyn. Nogle store kontraster.

Jeg husker endnu den dag, hvor vi var på busrundtur i Østberlin. Der blev passet på os i alle ender og kanter. Samtidig var der i Vestberlin en stor demonstration mod USA, og alt hvad det indebar. Op mod 100.000 unge mennesker fra hele Europa demonstrerede for det system, som vi netop samme dag havde oplevet, og som kun ganske få af demonstranterne ville leve i.

I dag oplever vi en moderne storby med erhvervsudvikling, og et kæmpe restaureringsarbejde af alle de smukke, gamle bygninger.

Her har man skabt en moderne by på ruinerne af Anden Verdenskrig og 50 års kommunisme.

Et imponerende resultat. Enhver kan forstå, at de investeringer, der er foretaget, har taget vejret fra den tyske økonomi.

Vi glæder os til årsmødet i maj, og ikke mindst glæder vi os til at byde vore medlemmer velkommen til Fyn og det interessante program.

En lille forårshilsen - med et på gensyn

Kate og Carl Martin Christensen
Kåregård i april.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
8900 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogebjergvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Mr. 369 udkommer omkring
den 20. juni 2004. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden den 20. maj 2004.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtrykkeri
4220 Korsør, tlf./fax 58 37 79 43
erling19@hotmail.com

Årsmødet 2004

Årsmødet afholdes 22. - 23. maj og har følgende program:

Lørdag den 22. maj 2004

- Kl. 10.00 Besøg på Vedstaarup Veteranbil Museum/
Strøjer Samlingen og Vedstaarup Teglværket,
Bogyden 12, 5610 Assens, hvor der er rund-
visning og hvor der serveres sandwich og
øl/vand.
- Kl. 14.00 Årsmødet åbnes officielt på Dalum Landbrugs-
skole, Landbrugsvej 65, 5260 Odense S
- Kl. 15.15 Kaffe og derefter rundvisning på skolen.
- Kl. 18.00 Festmiddag på Dalum Landbrugsskole.

Søndag den 23. maj

- Kl. 8.00 Kører busserne fra Dalum Landbrugsskole.
- Kl. 8.30 Morgenandagt i Odense Domkirke.
- Kl. 9.30 Kører busserne.
- Kl. 10.00 Besøg hos fødevareminister Mariann Fischer
Boel og Hans Fischer Boel på Østergård.
Vi får også formiddagskaffe.
- Kl. 11.45 Afgang fra Østergaard.
- Kl. 12.45 Besøg på Broholm med frokost, orientering,
rundvisning og årsmødets afslutning.
- Kl. 15.30 Kører busserne tilbage til Dalum Landbrugs-
skole.

Forturen fra Sjælland

Den traditionelle og officelle "tyvstart" på årsmødet vil i år begynde med opsamling på Midtsjælland, hvorefter vi kører over Falster og Lolland for at tage færgen fra Tårs til Spodsbjerg omkring frokosttid, så man enten kan nyde det medbragte eller købe noget på færgen.

På Langeland vil vi besøge Hjortholm gods, der er omtalt side 6 - 7. Turen fortsætter til Landet kirke på Tåsinge, mest kendt for gravstedet med Sixten Sparre og Elvira Madigan, men nok så interessant for sin billedsten med kentaueren, der til daglig ses på 50-kronesedlen.

Efter en smuk tur op gennem det Østfynske landskab besøger vi det gamle herresæde Ørbæklunde. Her viser godsejer Lars-Haagen Lange rundt i hovedbygning, have og avlsgård.

Derefter venter en beskedne middag på Ørbæk kro, og vi vil køre en interessant og smuk tur til Dalum Landbrugs-

skole. Det forventes, at vi vil være på landbrugsskolen kl. 21.30.

Tilmelding

Udførligt program med priser og praktiske oplysninger samt tilmeldingsskema findes i forrige udgave af "Slægtsgården". Ellers kontakt Inger og Henning Hansen tlf.: 59 27 59 77.

Sekretæren meddeler:

Om årsmødet

Har I tilmeldt jer årsmødet?

Ellers kan tilmelding ske hurtigst muligt, henvendelse tlf.: 59 27 59 77.

Der er flere, der har udtrykt ønske om at komme med på besøg på de gårde, som vi skal se på fortunen. Hvis man kommer, skal det på forhånd meddeles til sekretæren, da vi skylder vore værter, at de kender antallet.

Portoforhøjelse - og hvad deraf følger

"Slægtsgården" vil stadig blive udsendt med postvæsenet, men vi vil ikke længere modtage adresseændringer fra postvæsenet. Det er derfor meget vigtigt, at alle adresseændringer m. m. meddeles til sekretæren.

Derfor - hvis bladet ikke er modtaget inden den 10. i de ulige måneder - skal der rettes henvendelse til sekretæren om de manglende blade.

Jens og Anna Jensens Fond

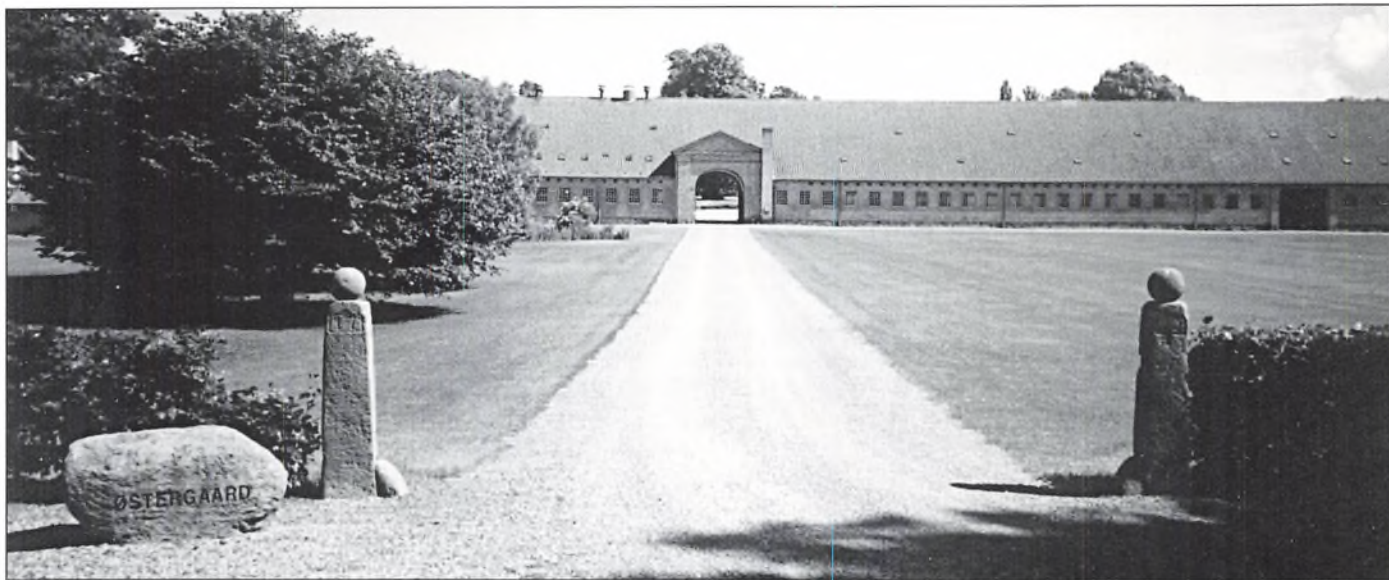
Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet. Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen, Kåregård,
Badstrupvej 39, 5485 Skamby.

ØSTERGÅRD

Fødevarerministerens gård

Østergård - store staldlænge, som Marius Boel fik opført i 1925. Bemærk stenen med gårnavnet.

Årsmødeudflugten har henlagt formiddagsbesøget til Østergård mellem Munkebo og Odense, der er fødevarerminister Mariann Fischer Boels slægtsgård.

Fødevarerminister Mariann Fischer Boel overtog Østergård i 1969 efter farfaderen, godsejer og mejeriejer Marius Boel. Hun var i 1967 blevet gift med Hans Fischer, der dengang var driftleder på statens forsøgsgårde ved Hillerød. I 1972 flyttede parret til Østergård.

Østergårds hovedbygning er et meget smukt bindingsværksanlæg, som er opført i 1731 af Godske Hans von Brüggemann, men betragter man det store fundament af tilhugne kampesten, som bindingsværket er sat på, er det tydeligt, at det har båret et større hus, så kælderens er fra den renæssancebygning som Anders Kaas lod opføre i 1598.

I klassicismens tid blev bygningen dækket af et lag puds og stod i mange år som hvidkalket.

Først efter at mejeri- og godsejer Marius Boel i årene 1924-1925 satte huset i stand, kom det smukke bindingsværk med de røde murstensfelter frem igen. Marius Boel ændrede meget på huset, og bl. a. er hovedtrappen hans værk.

Til Østergård hører nu 240 ha ager og 90 ha skov, hertil kommer 4,5 ha frugtplantage.

Fra 1. juli 2001 indgik Østergård i driftfællesskab med nabogodset Ulriksholm. Fællesskabet omfatter 500 ha agerjord, og det drives med to mand.

Fødevarerministeren fremhæver, at den eneste måde at holde omkostningerne nede på er at udnytte de dyre maskiner og redskaber mere effektivt, og her er driftfællesskabet en god løsning.

Frugtplantagen med æbler er ikke med i driftfællesskabet, men den passes af Hans Fischer Boel, som har en særlig interesse for frugtavl.

Østergård hed oprindelig Kiilsgård, og dens fortid som sædegård fortaber sig, men i 1584 ejedes den af Anders Kaas, som ændrede navnet til det nuværende og lod opføre en ny hovedbygning. Anders Kaas var i 1577 blevet gift med Helvig Hansdatter Skinkel, og det er formodentlig på den tid, han overtog gården.

Efter hans død i 1599 arvede hans eneste barn, Hans Kaas, Østergård. For sin indsats i bl. a. Kalmarkrigen, blev han udnævnt til landdommer på Fyn. Han døde i 1632, hvorefter sønnen Jørgen Kaas blev ejer af Østergård.

Kong Christian den Fjerde havde i 1616 købt nabogården Skinnerup (Ulriksholm) og han opkøbte derefter bøndergods og andre hovedgårde på egnen. I 1643 erhvervede kongen Østergård, og i 1645 overlod han den fynske godssamling til sin søn med Vibeke Kruse, Ulrik Christian Gyldenløve (1630-1658).

Efter Gyldenløves død overtog kreditorerne godset, der var meget medtaget af svenskekrigen.

I 1672 købte Abel Katrine v. d. Witch - enke efter proviantskriver Hans Hansen Osten. Hun døde i 1676, og hovedgårdene med bøndergods tilfaldt plejedatteren Hedvig Spend, som bragte hele godssamlingen til sin mand Nicolaus Brüggemann. Deres søn, Godske Hans v. Brüggemann, overtog både Østergård og Ulriksholm.

Efter G. H. v. Brüggemann overgik Østergård til sønnen Caspar Herman v. Brüggemann, og Ulriksholm tilfaldt svigersønnen Ulrik Frederik v. Heinen.

Major Caspar Herman v. Brüggemann fik i 1751 Østergård lagt til Munkebo sogn. Han begrundede ansøgningen med, at gården lå lige midt mellem Kølstrup og Munkebo kirker, og at han var kirkeejer i Munkebo. Det afgørende for ham var nok, at han ikke ville søge en kirke, der tilhørte svogeren på Ulriksholm, men sidde i sin egen kirke og herskabsstol.

Majoren døde i 1781, og arvingerne solgte til Ulrik Wilhelm de Roepstorff, søfficer og senere generalguvernør på Sct. Thomas. I 1801 solgte han Østergård til generalhaveinspektør Christian Schmidt, der efter et par år overlod gården til sønnen Johan Schmidt, der var en dygtig landmand. I 1849 arvede sønnen kaptajnløjtnant Chr. J. Schmidt, hvis datters søn i 1891 solgte til Carl August Oldenburg.

I 1895 købte gårdens forpagter, Otto Suhr, Østergård, som han besad indtil 1922, da Udstykningsforeningen for Sjællands og Fyns Stifter købte den. 129 ha land solgtes til udstykning for statshusmandsbrug, og Østergård afhændedes med 204 ha til mejeriejer Marius Boel, der havde det nærliggende Marslev Mejeri.

Boel satte hovedbygningen i stand og opførte en meget stor længe, der både indeholdt kostald og svinestald. Der var plads til 120 køer foruden opdræt. Årligt leveredes 2000 slagterisvin.

Lektor Aage Fasmer Blomberg skriver i Danske Slotte og Herregårde fra 1943:

"Det 20. århundrede er faret hårdt frem mod den gamle gård, og der er kun rester af fordums herlighed, af Ulrik Christian Gyldenløves og Brüggemannernes gård. Det er derfor med glæde, man konstaterer, at der nu atter er rejst en smukt og veldrevet gård."

Mejeriejereren

Marius Boel, som var en af de helt store iværksættere indenfor mejeribrug, var født på en gård i Salling i 1882 og døde på Østergård i 1979.

Baggrunden for Marius Boels succes skal ses i samtidens mejeridrift, hvor osteproduktion i større målestok ikke var noget man hidtil havde beskæftiget sig med inden for dansk mejeribrug og slet ikke på andelsmejerierne, hvor der næsten udelukkende blev satset på smørfremstilling. Mejerierne havde hverken erfaring i ostefremstilling eller hensigtsmæssige lokaler. I 1915 var der derfor endnu egne af landet, hvor ostefremstilling overvejende foregik i hjemmene. Efter sigende var de hjemmefremstillede oste bedre end andelsmejeriernes.

Nogle privatmejerier havde formået at udvikle en specialproduktion af høj kvalitet. Og en af de betydeligste i forædlingen var Marius Boel. Danske Blue Cheese blev af Marius Boel skabt på basis af komælk, hvor den franske roquefort blev fremstillet af gedemælk.

Finn H. Lauridsen, tidligere leder af Erhvervsarkivet, fortæller om Marius Boel:

"Boel lærte mejerivæsen på Vitten mejeri 1898-1900. Han arbejdede derefter på forskellige mejerier, tog på højskole og gennemgik på Ladelund landbrugsskole et udvidet kursus for mejerister.

I 1905 rejste han til Holland, hvor han i fire år var på margarinefabrikken Johs. M. Verschure & Zoons mejeriefdeling i Oosterhout.

Ved hjemkomsten i 1909 blev han bestyrer af Løgstør Mejeri og i 1910 forpagter af osteriet på Rønbjerg Mejeri ved Skive. I 1915 købte Boel Marslev Fællesmejeri på Fyn.

Interessen for ost og især roqueforten havde Boel med hjemme fra. Han havde lagt mærke til at moderens mælkefede trak skimmel. Han smagte på denne skimmel og fandt den pikant, samlede derefter noget sammen af den og dyrkede den på rugbrød, som han tørrede, malede i en kaffemølle og dryssede i noget af moderens ostemasse. Eksperimentet blev begyndelsen til historien om den danske roquefortproduktion. Det fortsatte i Marslev, men afsætningen var beskeden for smagen for den her i landet nye ostetype skulle først skabes.

Boel tog sin cykel og kørte rundt i landet med smagsprøver, og en skønne dag bar hans forretningstalent og hans stædighed frugt. Den blå ost blev accepteret af de danske forbrugere.

Med årene blev den en verdensartikel, ikke alene produceret på flere danske mejerier i Boelfamiliens eje, men også af datterselskaber i Sverige og Italien.

Marius Boel har haft gode arvtagere i sine sønner, af hvilke Esper Boel i Lundby på Falster producerede "Rosenborg Danablue", mens Jeppe og Poul Erik Boel har stået for afsætningen i USA.

Fødevarerministeren

Godsejer Mariann Fischer Boel blev fødevarerminister, da den nuværende regering tiltrådte den 27. november 2001, men ministeren er en erfaren politiker.

I årene fra 1982 til 1997 var hun medlem af Munkebo Kommunalbestyrelse, i perioden 1984-1987 tillige viceborgmester.

I 1988 valgtes Mariann Fischer Boel til Venstres hovedbestyrelse og to år senere til Folketinget.

Mariann Fischer Boel har været formand for tre af Folketingets udvalg. I årene 1994-1998 var det Landbrugs- og Fiskeriudvalget, 1998-99 Erhvervsudvalget og 1999-2001 Skatteudvalget, så det var med en solid baggrund, at Mariann Fischer Boel tog imod det store og vanskelige Ministerium for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Under Danmarks vellykkede EU-formandskab havde Mariann Fischer Boel en nøglerolle i de succesfulde forhandlingerne om Østudvidelsen.

Fødevarerministeren er producent, men ser ikke noget modsætningsforhold mellem producent og forbruger, for har fødevarerne ikke kvalitet, er der ingen afsætning, og vil man - som minister - opnå noget positivt, forudsætter det dialog.

Uden dialog ingen udvikling, og det gælder både i landbruget og fiskeriet.

Fødevarerministeren fremhæver, at der i den senere tid er kommet en stærk interesse for fødevarernes historie. Derfor skyder der mange gårdbutikker op og nogle med gårdmejeri. Her kan forbrugerne se, hvorfra varerne kommer, og hvordan de bliver behandlet.

Det er en interessant udvikling.

Der er fødevarer nok i Europa, så fremtiden er forædling. Det er kvaliteten, der skal gøre varerne konkurrencedygtige, forklarer ministeren.

Broholm og slægten Sehested

Årsmødeudflugten slutter søndag med besøg på herregården Broholm ved Gudme.

Broholm har i de 700 år, hvor der er kendskab til stedets historie, kun været i fri handel én gang, det var i 1641, da Otte Skeel købte den gamle borg og gods. Den nuværende ejer, Anders Lütken, er 13. generation.

Ejerne før 1641

Broholm er en gammel hovedgård, der første gang er omtalt i 1326, da den tilhørte Absalon Jonsen af slægten Ulfeldt. Han var et oldebarn af Esbern Snare, da hans farmor var datter af det berømte medlem af Hvideslægten. I Ulfeldternes besiddelse forblev gården igennem endnu tre generationer, og ved arv tilfaldt Broholm den sidste ejers søster gift med Anders Jepsen Grubendal, som i 1473 måtte afstå gården til svingersønnen Johan Fikkelsen på hustruen vegne. Gården gik i de følgende generationer videre enten ved arv eller ægteskab og tilfaldt i 1611 landdommeren i Fyn Claus Brockenhuus til Søndergårde.

Han solgte i 1641 Broholm til Otte Skeel, og det er eneste gang i historisk tid, at Broholm har været i fri handel.

Slægten

Otte Skeel døde i 1644, men han havde begyndt opførelsen af en ny hovedbygning.

Han efterfulgtes af sønnen Jørgen Skeel (død 1696), og efter ham fulgte tre sønner: Jørgen Skeel (død 1704), Albert Skeel (død 1709) og Mogens Skeel (død 1729). Efter Mogens Skeels død overgik Broholm til broderen Anders Skeels datter, Elisabeth Skeel (død 1760) som var gift med oberstløjtnant Niels Sehested til Tim og Karsholm. Han døde i 1745 og to år efter giftede enken sig med schoutbynacht (viceadmiral) Caspar von Wessel til Ravnstrup, bror til søhelten Peder Wessel/Tordenskjold, hvem han kunne takke for sin udnævnelse og sit adelsskab.

I 1749 oprettede Caspar Wessel og Elisabeth Skeel et stamhus for Elisabeth og Niels Sehesteds efterkommere, således at stamhuset "ingenlunde fragår den Sehestedske Familie."

I 1768 blev stamhuset overtaget af den ældste søn af Elisabeth og Niels Sehested, oberstløjtnant Anders Sehested (død 1799) gift med Wibeke Marie von Pultz (død 1811). I 1781 solgte han, som den sidste danske adelsmand, sit arvegods i Skåne.

Deres ældste søn, Niels Sehested (1748-1787) var i 1781 blevet gift med Henriette Margrethe Anna Benedicte Nörcken-crone (1764-1818). Han var stamherren, men da han døde før forældrene, blev det i 1811 sønnen Anders Sehested (1784-1819), som arvede stamhuset efter farmoderen.

Anders Sehested blev gift med Edel Marie Kjær, datter af degnen i Marslev. Kort efter blev Anders Sehested umyndiggjort under værgemål af godsejer Haugsted til Søby, som førte Sehested bort fra Broholm. En administrationskommission blev medsat til at styre godset, men hustruen blev boende på Broholm med sin lille søn.

Efter mandens død i 1819 ophævedes administrationskom-

missionen, og fru Sehested overtog stamhuset, da der var den særlige bestemmelse i erektionspatentet på Stamhuset, at kvinder havde besiddelsesret.

Hun var en dygtig administrator, der fik godset godt igennem pengekrise i begyndelsen af 1800-tallet. Efter hendes død i 1839 arvedes Broholm af sønnen Niels Frederik Bernhard Sehested.

Han var født på gården i 1813, og er en af de betydeligste personligheder, der har været på Broholm.

Niels Fr. B. Sehested var først og fremmest landmand, men også en meget habil amatørarkæolog. Han var politisk aktiv som suppleant til stænderforsamlingen og senere blev han landstingsmand.

På Broholm satte han sig flere spor. Hoveriet blev afskaffet i 1840 og selvejet gennemført. Hovedgårdens dyrkede areal blev forøget. Han opførte 5 nye gårde, 14 huse, 2 teglværker, 1 smedje, 1 mølle, og hertil kom en betydelig forøgelse af skovene. Han anlagde tilmed Lundeberg havn.

Engene blev afvandede og opdyrkede. Og ikke mindst - skabte han Broholmeren, den store hund, som kendes fra malerierne af kong Frederik den Syvende og grevinde Danner.

Hovedbygningen blev istandsat, idet der blev sat en jerntrappe ind i tårnet til afløsning af de gamle stentrin. Gavlene fik kamtakker, og på loftet, hvor der tidligere havde været korn, blev nu indrettet værelser. Den gammel længe overfor hovedfløjen blev erstattet af den nuværende længe, kaldet forpagterboligen.

Sehested var en betydelig arkæolog, ganske vist autodidakt, men han var på sin tid længere fremme i tolkningen af stenalderen end de lærde fagfolk på Nationalmuseet.

Sehested skæftede f. eks. økser og påviste, hvordan de var anvendt. Han lod også bygge et hus af træ fældet med stenøkser.

I parken byggede han i 1878 et museum, hvor der blev udstillet 60.000 stykker flinteredskab samt effekter fra bronzealder og jernalder og ikke mindst skelettet af en elgtyr, der er et meget tidligt eksemplar fra ældre stenalder.

Kammerherre Sehested døde i 1882, og enken overtog stamhuset, og efter hende arvede sønnen Hannibal Sehested (1842-1924) godset i 1894.

Hannibal Sehested var konsejlspræsident og udenrigsminister fra 1900 - 1901, den sidste leder af højreregeringerne under forfatningskampen mellem det hensygnende Højre og det stærkt voksende Venstre. Med Sehested ophørte provisorietiden og systemskiftet var gennemført.

Hannibal Sehested lod det store tårn og biblioteksfløjen opføre og restaurerede hovedfløjen. Ægteskabet med Elisabeth Augusta Serène d'Acqueria (1848-1903) var barnløst, og efter Hannibal Sehesteds død arvede nevøen Jørgen Sehested (1885-1977) stamhuset.

Jørgen Sehested var søn af Knud Sehested til Addithus og Tøstrupgård og Ellen Sophie Magdalene Bech fra Valbygård. Knud Sehested var departementchef i Indenrigsministeriet og landbrugsminister i ministeriet Reedtz-Thott 1897-1898.

Jørgen Sehested var jurist og havde en karriere i centraladministrationen. Han blev i 1917 direktør for Det udenlandske

Skovindustrielskab, og blev senere aktiv i Landbrugernes Sammenslutning. Han markerede sig efter Danmarks besættelse med synspunkter og initiativer, som eftertiden gav ham 5 års tugthus for. I bogen "Broholmmødet" fra 1973 redegør Jørgen Sehested for sine handlinger, og fremsætter dette interessante synspunkt, der stadig er aktuelt: "Medens det meste af besættelsesårene er blevet kulegravet og vendt op i dagslyset, har retsopgøret været næsten tabu. Jeg er da ikke i tvivl om, at det er besættelsestidens sorteste kapitel." (Side 34.)

Han var gift i Stockholm med Ingrid Frisk, og i ægteskabet kom døtrene Birgitte Sehested gift med den engelske kaptajn og krigsveteran John Grice og Mette Sophie Sehested gift med Ifver Christian Juul.

Stamhusbesidder Jørgen Sehested restaurerede hovedfløjen, så den blev mere i overensstemmelse med det oprindelige udseende.

Og i 1930 blev stamhuset afløst og Broholm gods blev fri ejendom.

Efter Jørgen Sehesteds død i 1977 arvedes Broholm af datteren Birgitte Sehested Grice. Hun havde været aktiv i modstandskampen, og hendes mand var engelsk faldskærmssofficer.

Broholm var dog fortsat symbolet på det samarbejde, som nogle danskere ønskede med besættelsesmagten, og hovedbygningen blev efterhånden gemt i bevoksning.

I 1999 ønskede Birgitte Sehested Grice, at datteren, Anne Lütken, skulle overtage godset. Men Anne Lütken valgte at lade sønnen, Anders Lütken, stå som ejer, men beholdt administrationen af godset i en periode af 15 år.

Anne Lütken, der er født i 1950, føler med rette, at hun ikke kan bære videre på den del af fortiden, som har med morfaderens politiske aktivitet at gøre. Til gengæld vil hun værne om slægtens gamle gods. Anne Lütken og hendes mand, Frederik Lütken, besluttede, at den gamle historiske og atmosfærespækkede hovedgård skulle restaureres og åbnes for publikum, både som den seværdighed den er i sig selv, og som refugium og mødecenter for grupper, der ønsker en historisk ramme om deres drøftelser.

Sehested

Slægten Sehested er en meget gammel adelslægt fra Vendssyssel, der havde sin absolutte storhedstid under enevælden. Kansler Christen Thomsen Sehested (1590-1657) var en dygtig politisk håndværker i den vanskelige tid med svenskekrigene. Hans fætter, Hannibal Sehested (1609-1666), rentemester og senere statholder i Norge, anses som en af de største politiske begavelser i 1600-tallet. Han var gift med Christiane, datter af kong Christian den Fjerde og Kirsten Munk.

Landbruget

Broholm gods omfatter i alt 608 ha, herunder Broholm avlsgård med 198 ha ager og 368 ha skov.

Driften er med traditionel planteavl og skovdrift.

I godsets gamle herskabsstald er der indrettet et stort hestecenter, og man er ved at anlægge en golfbane med tilhørende golfakademi.

Avlsgården lå oprindelig på en holm ved siden af hovedbygningen, men efter brand i 1955 blev den flyttet ud ved vejen mellem Svendborg og Nyborg.

Hovedbygningen

Broholms hovedbygninger er et firefløjet anlæg, hvor den gamle hovedfløj med trappetårn er opført i begyndelsen af 1640'erne. Mod den nordre gavl er en massiv portfløj fra samme tid.

For enden af portfløjen ses det kraftige tårn fra 1905, og forpagterboligen fra midten af 1800-tallet ligger parallelt med hovedfløjen. Mod syd danner biblioteket den fjerde fløj mellem hovedfløjen og forpagterboligen.

Den besøgende ser stuer og sale i hovedbygningens to etager, kamrene på loftet og kan slutte med et fængslende kik i kælderen.

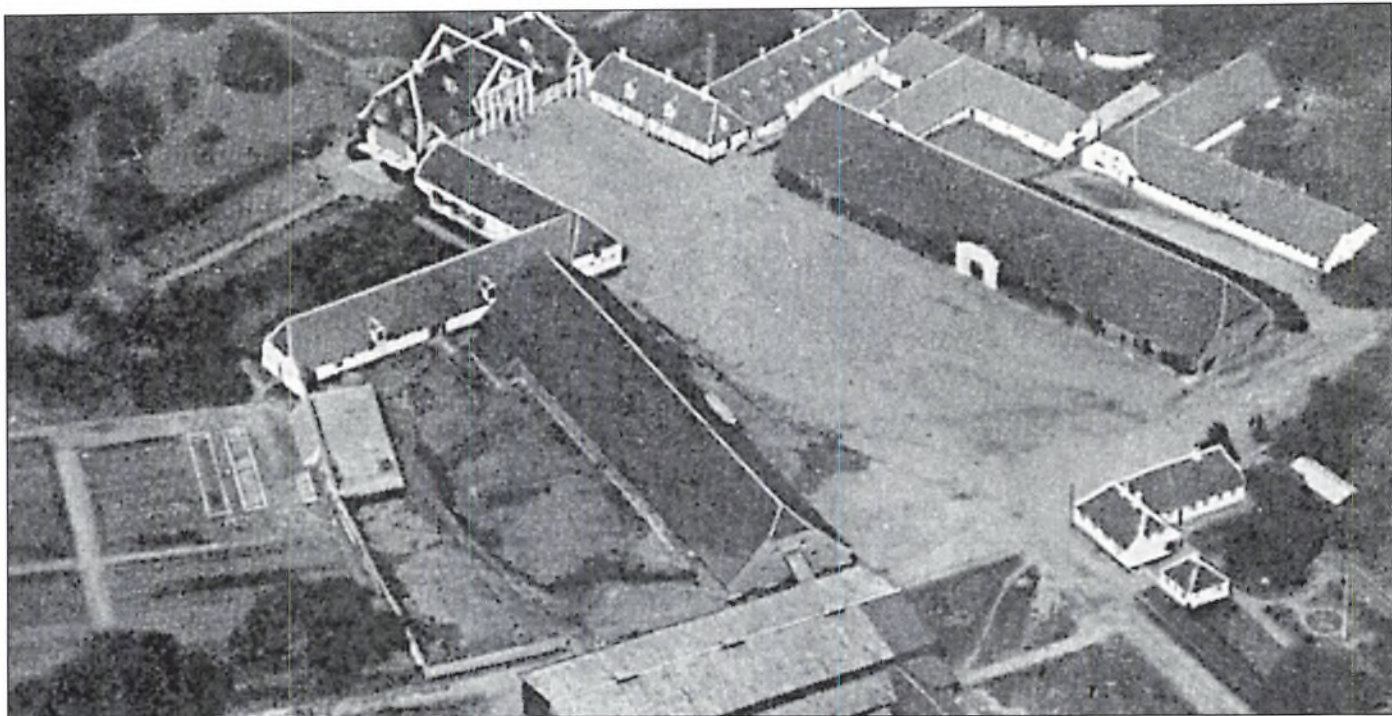
Man må ikke undlade at besøge museumsbygningen i parken, hvor museumsinspektør Per Thomsen, Svendborg Museum nu har gjort Niels Fr. B. Sehesteds oldtidssamling tilgængelig.

Broholm holder åbent alle dage i juli fra 11 - 16.

OGN

Hjortholm

Hjortholm o. 1930. På dette gamle billede ses Chresten Madsens hovedbygning fra 1789, Niels Kaas' kavalerfløj fra o. 1675, Julianus Hastrups store lade fra 1838 og Christopher Hastrups kostald fra 1869, der blev bygget på skrå, for at sikre udsigten fra hovedbygningen.

Hjortholm ligger imponerende i det smukke landskab på Sydlangeland.

Blandt de mange herregårdshovedbygninger, der blev opført i 1700-tallets anden halvdel, indtager Hjortholm en interessant særstilling.

Tiden var klassicismens, men Hjortholm er den varme senbaroks bevidste sejr over den kolde klassicisme.

Arkitekten er ukendt, men den livsbekræftende bygherre, kammerråd Christen Madsen, har sat sig et betydeligt eftermæle med sin hovedbygning.

Historien

Hjortholm Hovedgård er oprettet i begyndelsen af 1500-tallet, da Markvard Hvas nævnes som ejer. Gården lå dengang i landsbyen Fodslette og hed Fodslettegård. Tredje generation af slægten Hvas, Melchior Hvas, flyttede gården ud af landsbyen, og skabte den nuværende hovedgård. Endnu i 1593 skrev han sig til Fodslette, men i 1601 til Hjortholm.

I 1610 solgte arvingerne Hjortholm til Niels Gaas, der var landdommer på Langeland. Fra slægten Gaas kom Hjortholm ved giftermål til slægten Kaas, der senere oprettede et stamhus af hovedgården Nedergård på Nordlangeland.

I 1744 købtes Hjortholm af Niels Rasmussen, forpagter af Nordenbrogård på Sydlangeland. Den nye ejer hørte til den række af dygtige og energiske ridefogeder og hovedgårdsforpagtere, der på den tid blev godsejere. Niels Rasmussen døde i 1754, men inden da havde han solgt Hjortholm til konsistorialrådene Krag til Brolykke. Hun var enke efter præsten i Tranekær-Tullebølle, Dines Krag, der havde fået ærestitlen for sognepræster - konsistorialråd. Hendes søn,

major Johan Christopher Krag, der i 1759 blev adlet under navnet Kragenskiold, arvede Hjortholm i 1780, men han afhændede den allerede i 1782 til forpagteren på Knepholm (den nu nedlagte Tryggelevgård), Mads Christensen, der straks overlod den til sønnen Christen Madsen (1764 -1832). Christen Madsen, der senere udnævntes til kammerråd og kaptajn i Landeværnet, lod den gamle bindingsværkshovedbygning erstatte af den nuværende.

Den oprindelige hovedbygning fra slutningen af 1500-tallet blev erstattet af en ny af Niels Kaas, der døde i 1676, og fra hans byggeri stammer kavalerfløjen, der ligger som en nordfløj til den nuværende hovedbygning. Det er et bygning i et kraftfuldt bindingsværk, som det kendes fra renæssancen.

I det meget betydelige værk "Danmarks Arkitektur - Landbrugets huse" side 168 skriver kunsthistorikeren Hakon Lund: "Hjortholm på det sydlige Langeland er et kosteligt eksempel på barokkens triumf over klassicismen, der med nogle stilkede, men kanelerede pilastre søger at bemægtige sig bygningens blodrige krop. Det var ikke Hjortholms bygherre, kammerråd Christen Madsen, der skulle rendyrke den ædle stil på Langeland."

Det pudslag, som huset er dækket med, indeholder Madsens knuste champagneflasker. Det fortælles også, at der til opførelsen kun anvendtes kobbersøm, men ved den for få år siden afsluttede istandsættelse, viste det sig at være en skrøne.

Over hoveddøren har han sat følgende vers:

*Her stod et ældet æret Hus
Som synkende i eget Gruus
Af Tidens Tand fik daglig Mærke;*

*Men Himlen gav Velsignelse,
Da vi et nyt opbyggede
Af grund og mure meere stærke.
Det staar til Herrens Ære her,
Ey mindste Steen forhverved er
ved uretfærdig Vindings Penge,
Ey Undertrykdes Graad og Sveed
Skal fra fornærmed Usselhed
Med Suk om Hevn mod Himlen trænge,
Gud spare Gaard og Grund og Land
Og lad hver ærlig Eftermand
En Fader for Fortrængde være,
Saa kan vor Idræt Fremgang faae
Og Huset fast og roligt staae
Aarhundrede til Herrens Ære.*

Under verset står:

Hjortholm den 18. maj 1789 S. B. S. M C. M. S.
Initialerne står for Sara Birgitte Sophie Hansen og Christen Madsen.

Christen Madsens hustru, Sara, var datter af Jørgen Hansen til Fårevejle, der havde samlet sin formue, som forpagter af Lykkesholm. Hun var 4 år yngre end ægtefællen, og i folketællingen fra 1787 har de to sønner, senere kom der en datter til.

Verset er interessant, for det blev skrevet, da landboreformerne var vedtaget, og derfor fortæller ægteparret Madsen:

*Ey mindste Steen forhverved er
ved uretfærdig Vindings Penge,
Ey Undertrykdes Graad og Sveed
Skal fra fornærmed Usselhed
Med Suk om Hevn mod Himlen trænge.*

Madsen fortæller altså, at huset er bygget for ærligt tjente penge og uden brug af hovbønders gråd og sved.

Madsen var velhavende, og han gennemførte straks jordens udskiftning i godsets landsbyer. Men han holdt også stort hus på Hjortholm, og da landbrugskrisen satte ind o. 1820, havde han ingen ressourcer. I 1822 gik han fallit og levede sin sidste år i et beskedent hus ved gården.

Christen Madsens 3xtpoldebarn, Anne Hjortholm, fortæller, at ifølge familietraditionen havde Madsen lånt sin broder en stor sum penge, og da han selv skulle bruge pengene, var de væk.

1823 blev Hjortholm overtaget af forligelseskommissær Julianus Hastrup, forpagter af Tybrind.

Den nye ejer var født i 1780. Han var en dygtig landmand, der hjulpet af konjunkturerne blev en meget velhavende mand. I Hastrups tid hed det, at Hjortholm var den bedste avlsgård på Langeland.

Hastrup solgte det meste fæstegods fra, han afvandede 88 tdr. land lavtliggende jord ved at grave kanaler, og han opførte tørrerilade i 1838. Hastrup var gift med Anna Cecilie Høffding, og de fik mange børn, der blev giftet ind på nogle af Langelands store gårde.

Efter Julianus Hastrups død i 1863 arvede den ældste søn Christopher Ludvig Hastrup Hjortholm.

Han lod i 1869 opføre en stor kostald. For at bevare udsigten fra hovedbygningen ud over markerne til Østersøen blev staldlængen lagt på strå. Laden fra 1838 er bevaret, medens kostalden blevet revet ned i 1987.

Chrf. Ludv. Hastrup døde i 1888, og sønnen Adolf Julianus Hastrup overtog gården, som han i 1896 solgte til besidder af Grevskabet Langeland - Christian Johan Frederik lensgreve Ahlefeldt-Laurvig. Hans yngste søn, Hans Benedict greve Ahlefeldt-Laurvig (1883-1964), forpagtede Hjortholm i 1908. I 1916 købte han gården, som han selv drev med stor dygtighed.

I 1918 købte han Juulskov som han solgte i 1926, hvor han i stedet erhvervede Ulriksholm med Ørnfeldt. I 1928 solgte han sine tre godser og købte Stenballegård ved Horsens.

Den nye ejer af Hjortholm var kammerjunker Jacob de Neergaard. Han døde i 1932 og arvingerne solgte til den tidligere ejers ældste søn Christian Carl greve Ahlefeldt-Laurvig (1909-2000).

I 1938 erhvervede han det betydelige Løvenborg Gods ved Holbæk, hvor greven tog ophold fra 1939.

I 1972 overlod greven de to godser til sine sønner: Hans og Christian Ahlefeldt-Laurvig, som i 1989 mageskiftede, således at Hans blev enejer af Hjortholm og Christian af Løvenborg.

Hjortholm var bortforpagtet indtil 1986, hvorefter Hans Ahlefeldt-Laurvig overtog driften.

I 1991 flyttede han til Hjortholm med hustruen, men først efter en gennemgribende istandsættelse af hovedbygningen flyttede familien ind i den i 2000.

Landbruget

Til Hjortholm hører 440 ha, der fordeler sig med 305 ha ager og 80 ha fredskov.

Gården drives med traditionel planteavl, med hovedvægten lagt på frøavl.

I de sidste 15 år har Hans Ahlefeldt-Laurvig brugt på at sætte de gamle bygninger og huse i stand, to udtjenste avlsbygninger er revet ned og erstattet med tidssvarende byggeri. Men han har værnet pietetsfuldt om gården.

OGN

Hoveddørens udsmykning er typisk for barokken, selvom hovedbygninger er opført i klassicismens tid. Over døren ses tavlen med det interessante vers, som Sara og Christen Madsen satte til minde om dem selv og deres humane drift af godset.

Vedstårup Teglværk og Strøjer samlingen

I den klassiske oldtid regnede man med fire skabende elementer: jord, luft, ild og vand. Disse fire elementer er stadig det grundlæggende i teglværksdrift, og det får årsmødedeltagerne mulighed for at opleve, når de samles på Vedstårup Teglværk lørdag formiddag.

Vedstårup Teglværk er et gammelt teglværk, der sammen med en gård, hørte under Brahesborgs gods.

I 1873 overtog Hans Nielsen (1811-1885) gård og teglværk. Han blev stamfader til en teglværkslægt, der bredte sig over hele landet, og Vedstårup Teglværk drives nu af femte generation - Karen og Jørgen Strøjer Hansen.

Vedstårup teglværk med fru Karen Strøjer Hansen i forgrunden. Den store krukke er udført af den kendte kunstner Peter Brandes, der er fætter til teglværkets ejer - Jørgen Strøjer Hansen. Som barn legede Peter Brandes med ler på teglværket.

Til den gamle gård hører 120 tdr. land. Noget ligger hen som lergrave, medens resten er forpagtet ud.

Familien Strøjer Hansen fortæller, at selvom tradition og erfaring er en del af den fælles arv på Vedstårup, er det dog moderne forretningsmetoder og et fuldautomatisk produktionsanlæg, der danner rammen om teglværkets virke i dag. Den nyeste produktionsteknologi har medført, at man er i stand til at producere et meget bredt produktsortiment med talrige forskellige og spændende murstenstyper. Kapacitetsmæssigt kan teglværket årligt producere 40 mio. mursten i mange varianter. Ud over at højne effektiviteten og kvaliteten på de færdige produkter, har den indførte højteknologi også betydet, at Vedstårup Teglværk er et af de mest energivenlige teglværker i Danmark.

Teglværket har 40.000 m² under tag, hvilket betyder, at man kan opretholde en stabil produktion hele året, da man ikke er følsom overfor vejrudding.

Det var fjerde generation - Thorvald Strøjer Hansen (1918-1989), der i 1960'erne gennemførte omlægningen til moderne stordrift.

Ud over de moderne produktionsfaciliteter på teglværket, findes der også en keramisk lerfabrik.

Ler kan tage alle former, og når det omdannes til keramik er mulighederne mangfoldige.

Foran teglværket står en meget stor krukke, som kunstneren Peter Brandes har lavet. Han er netop kendt for sine enormt

Vedstårup Teglværk er ikke kun mursten, men fabrikskomplekset rummer også Strøjer Samlingen, der er en enestående samling af sports- og luksusbiler i fineste stand.

Her vil årsmødedeltagerne mødes, blive orienteret om teglværksdriften, lade sig imponeret over bilsamlingen og kunne nyde formiddagskaffen.

store krukker. Kunstneren, der er fætter til Jørgen Strøjer Hansen, har leget med ler på teglværket som barn.

Vedstårup Teglværk er ikke bare mursten, det er også et enestående bilmuseum. Omkring 60 biler i luksusklassen er udstillet, og det i en stand, der imponerer. To Bentley'er, som kong Frederik den Niende har ejet, en Roll-Royce som har tilhørt shahen af Persien, for bare at nævne nogle få eksemplarer. Der er også sportsvogne i såvel ældre som nyere udgaver. Samlingen omfatter også den Humber Super Snipe, der kørte general Montgomery i triumftog gennem Københavns gader efter befrielsen, Englands premierminister Winston Churchill i 1950, og kaptajn Kurt Karlsen, da han blev hyldet efter sin bedrift på det synkende skib.

Der er biler med historie, og det er bilernes egen historie der fortælles om, når man besøger Strøjer Samlingen.

I 2004 holdes der åbent tirsdagene 13., 20. og 27. juli samt 3. august mellem 18 og 21. Men man kan også se den unikke samling af biler efter aftale, når man kommer som gruppe.

Vedstårup Teglværk har adressen Bogyden 12, 5610 Assens. Det ligger mellem landsbyerne Turup og Søsøby.

OGN

Biludstillingen rummer bl.a. den Humber, som feltmarskal Montgomery kørte i triumftog gennem København efter befrielsen i 1945.

Klarskov

Hovedgården Klarskov i Marslev sogn mellem Odense og Kerteminde ejes af Bente og Jørgen Friis, der overtog gården i 1972. De er tredje generation på gården.

Sønnen Jens Ulrich Friis er med i driften, og man påtænker et generationsskifte.

Til Klarskov hører 152 ha agerjord og 11 ha skov. Endvidere er der noget jord i forpagtning.

Gården drives med korn, græsfrø, raps, løg og kartofler.

Endvidere er noget kødkvæg, der afgræsser et areal, der tidligere var skov, men som blev ryddet, da der skulle føres højspændingsledninger gennem skoven.

Klarskovs hovedbygning er opført i 1823 efter brand. I 1912 fik den påsat en gennemgående frontispice. Avlsgården, der endnu har bevaret sit bindingsværk, er overvejende fra genopbygningen i 1823, men senere tider har suppleret bygningsmassen.

Historien

I middelalderen var Klarskov en hovedgård, der i Valdemar Atterdags tid ejedes af Absalon Jacobsen Ulfeldt. Senere blev gården lagt under Antvorskov Kloster. Sammen med andet kirke- og klostergods overgik Klarskov efter reformationen til krongodset, hvorfra det blev solgt i 1674, og her begynder gårdens nyere historie.

I 1734 købtes Klarskov af oberstløjtnant Godske Hans von Brüggemann til Ulriksholm og Østergård. Han var gift to gange, og to af hans døtre fik direkte betydning for Klarskov.

Den ene datter blev gift med overhofmarskal Adam Gottlob lensgreve Moltke til Bregentved og den anden med major Ulrich Frederik von Heinen, der arvede Ulriksholm.

Hvorfor Brüggemann i en høj alder købte Klarskov er uvist, men det kan have været for at sikre sig en aftægtsbolig. Brüggemann døde i 1736. Datteren og svigersønnen - Cathrine og Ulrich Frederik von Heinen beholdt Klarskov.

Kong Frederik den Femte, der første gang var gift med prinsesse Louise af England og derefter med Juliane Marie af Braunschweig-Wolfenbüttel, havde også en elskerinde, Else Hansen eller som hun officielt blev kaldt Madane Cathrine Maria de Hansen.

Hun var født o. 1720 og i 1747 fødte hun kongen det første af ialt fem børn, hvoraf den sidste var en dreng - Ulrik Frederik de Hansen. Han blev kun et år gammel.

De tre yngste børn blev født på Ulriksholm hos major von Heinen og døbt i Kjølstup kirke, i hvis kirkebog faderen er opgivet som "Friderich Hansen, Skibsskriver fra Gottenborg til China."

Madam de Hansen betegner sig senere som "salig Sø-Capitain de Hansens Efterleverske".

Efter den sidste fødsel blev hun meget på Fyn og tog ophold på Kejrup, der også var von Heinens ejendom. Efter kongens død i 1766 købte hun Klarskov, for der er intet så overflødigt ved et hof, som den afdøde konges tidligere elskerinde.

Reelt var det von Heinen og lensgreve Moltke, som skaffede hende et nyt hjem på Klarskov.

Ved ryttergodsets salg erhvervede hun et stort areal i Åsum herred, men solgte i 1768 hele godset til Odensekøbmanden

Peter von Westen Eilschow, som straks lod det gå videre til konsumptionsforpagter Anders Haugsted. Madam de Hansen flyttede til Odense, men i 1771 købte den "vælædle og vælbyrdige Frue" Klarskov gods tilbage, og her boede hun til sin død i 1784.

Efter kongens død blev der tilstået hende en pension på 1.000 rdl., men hun var bestandig i pengevanskeligheder og lånte af sine venner og forsøgte forgæves at lægge hånd på de penge, som kongen havde sat af til døtrene, nemlig 3.000 rdl. til brudeudstyr og 7.000 rdl. i obligationer til hver.

I 1774 måtte hun sætte gården på auktion, og Anders Haugsted købte den på ny, men beholdt madam de Hansen som lejer. Hun holdt nu både kusk og tjener og havde et smukt indbo, og var velforsynet med klæder.

Alle fire døtre gjorde udmærkede partier. Den yngste var gift med en fransk ritmester og dansk kavaleriofficer. På hendes ligkisteplade i Odense stod: "af den højest anseligste Familie i Danmark."

I 1801 solgte Anders Haugsted Klarskov til Peder Leth, godsinspektør på Kristiansdal (Dalum).

Peder Leth (1737-1812) var gift med Kirsten Rasmusdatter (1767-1834), og da han døde overtog hun Klarskov. Det var i hendes tid gården brændte og genopførtes.

I 1828 overtog sønnen Peder Leth gården efter moderen. Han var gift med Laura Cathritine, og efter hans død i 1851, fortsatte hun på gården. Hun er bedst kendt under navnet "Madame de Leth".

(En gren af slægten Leth blev adlet i 1757, og den findes i dag på Steensgård på Langeland, men denne linie har intet med Klarskovs fornemme frue at gøre.)

I 1876 overtog tredje generation Klarskov ved Fritz Leth. Han var ikke nogen god økonom, og i 1895 solgte han gården til cand. theol. Jørgen Sørensen Hedegård.

I 1905 overtog Vilhelm Friis gården, som han i 1952 overlod til sønnen Erik Friis. Han var en foregangsmand med grønsagsavl på friland, og han anlagde en konserverfabrik i Langskov.

I 1972 overlod Klarskov til tredje generation ved Jørgen Friis. Jørgen Friis er både en dygtig landmand og genial opfinder. Mange maskiner har han selv konstrueret og i 1978 udstillede han på det fynske fællesskue sin halmkedel, der var den første, som kunne tage storballer.

Efter 99 år er slægten Friis den slægt, som har haft gården længst.

Nyt fra kredsene

Bornholmskredsen

Kredsen kan den 31. maj 2004 fejre 60 års jubilæum. Foreningens første formand var Hans Jensen, Buddegård.

Der vil i den anledning blive opsat en lille udstilling om bornholmske slægtsgårde i forbindelse med en Morten Korchfilm, som vises i Rønne Bio.

Kredsen indbyder til udflugt på Bornholms Tekniske Samling, "Østre Borregård" i Rutsker, den 22. juni kl. 19.00. Efter rundvisningen, hvor der bliver mange spændende ting at se på, finder vi et sted, hvor vi kan drikke vores medbragte kaffe. Efter kaffen afholdes generalforsamlingen.

Mogens Frigaard

Vendsysselkredsen

Den 19. juni afholder kredsen sommerudflugt og generalforsamling. Kl. 13.00 samles vi hos Lars Petersen og frue, Klovborg Taksvej 45, Øster Brønderslev. Vi ser først det veldrevne landbrug, hvor der er en kvægbesætning på 500 malkekøer foruden opdræt. Så drikker vi den medbragte kaffe og afholder generalforsamlingen.

Generalforsamlingen forventes at være færdig kl. 15.15 og derefter har europaparlamentariker Niels Busk et indlæg. Vi forventer at afslutte kl. 16.00.

Poul Frederiksen

Fynskredsen

Kredsen holdt den 10. marts møde med besøg på Steensgård Gods ved Millinge. Det blev en rigtig god og velbesøgt dag med 55 deltagere.

Vi begyndte med kaffe på Steensgård Herregårdspension, hvor der også blev afholdt generalforsamling. Der var genvalg til Carl Martin Christensen, Karen Jacobsen og Poul Hansen.

Derefter viste driftleder Anders Petersen rundt på gården, hvor man har en stor kobesætning med eget mejeri.

Bestyrelsen vil gerne opfordre medlemmerne til at møde op til årsmødet i maj.

Vi gør opmærksom på at årsmødets udflugt erstatter sommerudflugten i år.

Mogens Andersen

Sjælland Syd

Et halvt hundrede medlemmer havde fundet til Landbocenteret i Rønnede, da kredsen holdt generalforsamling. Formanden, Marie Hansen, glædede sig over den gode tilslutning, der var til kredsens arrangementer, både de to udflugter og skoledagen.

Der var genvalg til Solvejg Holtet-Kristiansen, Bente Jensen og Jens Peter Hansen.

Efter generalforsamlingen og kaffepausen fortalte fotograf Ole Andersen om Småland og Øland. Det var et interessant foredrag om de to landskabers natur, og tilmed et godt oplæg til Slægtsgårdsrejsen 2004.

Bestyrelsen har fastlagt sommerens program, og den 15. juni kl. 13.30 mødes man ved Fakse geologiske Museum og ser Fakse Kalkbrud. Derefter forventes besøg på Rosendal gods, hvis bygninger er ved at gennemgå en gennemgribende istandsættelse.

Den 13. juli kl. 13.30 samles vi på parkeringspladsen ved Gisselfeld Kloster. Vi ser parken, paradehuset og herskabsstalden, men ikke hovedbygningen. Derefter kører vi til Brødebækgård, der hører under Gisselfeld. På Brødebækgård arbejder man med naturgenopretningsprojekter.

For begge udflugter gælder, at man selv medbringer bord, stole, kaffe og aftensmad.

Tilmelding til begge ture er til Esben Tue Christensen tlf.: 57 61 37 21.

E. Tue Christensen

Midtjysk kreds

Kredsbestyrelsen har sammensat sommerens program således:

Tirsdag, den 8. juni kl. 19.00. Besøg i en foreslået nationalpark i Thy. Mødestedet bliver ved Hanstholm Fyr, hvorfra man går ud til den gamle kystskrænt, hvor hele Hanstholm Vildtreservat ligger udbredt foran os. Herefter køres med bus en aftenur i naturskønne omgivelser. Undervejs vil der blive talt om udpegningsgrundlaget for nationalparkprojektet, der foreløbig er indledt med en undersøgelse, i hvis styregruppe der bl.a. er repræsentanter fra landboforeninger og lokalkomiteer for Naturfredningsforeningen.

Vi håber, at rigtig mange til møde op til dette forsommermøde, der finder sted i nogle af Danmarks smukkeste områder, og hvor et brændende spørgsmål vil blive rejst: "Skal man oprette nationalparker på dansk landbrugsjord?"

Af hensyn til buskørsel er det nødvendigt med tilmelding til Inga Nielsen 86 88 12 53 senest den 5. juni.

Lørdag, den 17. juli kl. 13.30. Besøg på Tange Frilandsgartneri, Tange Søvej 42, 8850 Bjerringbro.

Frilandsgartneriet blev oprettet i 1955, og er i dag Skandinaviens største gulerodsproducent, med et areal på 300 ha, hvoraf 250 ha er med gulerødder og resten med pastinakker, løg, rødbeder og persillerødder.

Gartneriets ejer, Klaus Vestergaard, vil vise rundt.

Efter besøget vil der kl. 15.30 blive afholdt generalforsamling på Ans Kro, hvor der serveres kaffe med brød.

E. Overby

Vestsjællandskredsen

Den 17. juni indbyder kredsen til en tur til Skåne, hvor vi besøger Sofiero ved Helsingborg og Klinkefabrikken i Höganäs.

Sofiero var den svenske konges sommerresidens, men i dag er det et kulturcenter for Helsingborg. Det er især det storslåede have- og parkanlæg, der tiltrækker sig opmærksomheden, men der er også vekslende udstillinger i selve slottet.

Dagen slutter med et ophold i Helsingborg, hvor der bliver mulighed for at kikke på byens gamle befæstning "Kärnan" eller orientere sig i byens forretninger.

Vagn Juel Jørgensen

Ringkøbing Amtskreds

Kredsen afholder aftenudflugt tirsdag, den 8. juni. Kl. 19.30 mødes vi hos Marianne Medom og Martin Christensen på den gamle slægtsgård "Hosekræmmergården", Grovevej 4, Simmelkjær.

Gården drives med 150 malkekøer i en ny løsdriftstald. Derefter besøg på Grove kirkegård, hvor vi ser gravene for de tyske flygtninge, og får fortalt om dem.

Kaffe og generalforsamling i Haderup haveanlæg.

Agnetha Stampe

Ribe Amtskreds

Udflugt den 14. juli. Kl. 19.30 samles vi hos Niels Martin Østergaard, Tarphagevej 67, Billum, der driver sin gård med 100 stude og 200 fedekalve.

Søren Mariegård vil derefter guide os rundt i Varde ådal og fortælle om projekt "Red engsnaren".

Aftenen slutter med kaffe på Billum Kro.

Grethe Plagborg

Haderslevkredsen

Sommerudflugten den 30. juni går til Kobbermøllesamlingen lige syd for Kruså, hvor vi samles kl. 19.00.

Tilmeldig for bestilling af kaffe til Niels Linding 74 84 46 11.

Kredsen afholdt generalforsamling og forårsmøde den 11. marts. Landsformanden, Carl Martin Christensen, var til stede og gav et indlæg om dagens samtaleemne: kommuner og amter.

Efter kaffen holdt lederen af Slægtsgårdsarkivet Ejgil Overby et meget interessant foredrag om sit liv som dyrlæge for bl.a. FAO i Asien og Afrika.

Elise Jensen

Nordsjællandskredsen

Den 28. maj arrangeres bustur til Sofiero ved Helsingborg - tidligere sommerresidens for den svenske konge.

Afgang fra Frederiksborghallen kl. 11.00. Efter at have set slottet, haven og parken serveres kaffen i slottets restaurant, og vi kører hjemad igen. Forventet hjemkomst kl. 18.00, hvorefter der er afslutningsmiddag i Frederiksborghallens restaurant.

Tilmelding senest den 18. maj til Signe Jensen tlf.: 48 26 51 10.

Signe Jensen

NYE MEDLEMMER

Vinni og Dan Clausen
Kærvej 2
Holløse
4700 Næstved

Godsejere Minna
og Niels Due Jensen
"Ormstrup Gods"
Ormstrupvej 36
8850 Bjerringbro

Inger og
Carsten Andreassen
"Lopshave"
Lopshavevej 49
Vennebjerg
9800 Hjørring

Gårdejer Vagn Krogh
Møllegårdsvej 69
Vannerup
9640 Farsø

Carl Johannes Kragh
Skovby Bygade 15
Løjt Skovby
6200 Åbenrå

Gårdejere Hanne
og Søren Kristensen
"Ånumgård"
Ånumvej 150
6900 Skjern

Rasmus P. Rasmussen
Lille Risemarksvej 7
5970 Ærøskøbing

Gårdejer
Inger M. Thoustrup
"Nørskov"
Nørskovvej 13
Venø
7600 Struer

Emilie Esbjørn og
Henning Hansen
Klostervej 3A st.003
Vemmetofte
4640 Fakse

Godsejer Peter Melchior
"Lyngbygård"
Korsør Landevej 155
4242 Boeslunde

Annie og
Knud Øvle Munch Kristensen
Kirke Allé 5
Homå 8500 Grenå

Stenbæk-Stjørnholm I/S
v/Henrik, Anette og Christen Jessen
"Stjørnholm"
Dyvigvej 12
Holm
6430 Nordborg

Lærer og husmand
Knud Toft Mouritsen
Asselkærvej 10
Hvidbjerg
7860 Spøttrup

Proprietærer Anne Marie
og Niels Kofoed
"Skovsholm"
Årsdale Kirkevej 4

Ibsker
3740 Svaneke

Gårdejere Karen
og Therkild Møller
"Lillerupholm"
Ellingevej 50
8751 Gedved

Dalum landbrugsskole

Fynskredsen har valgt at henlægge årsmødet 22. - 23. maj til Dalum Landbrugsskole ved Odense, idet den har en ganske interessant historie.

Christen Kolds folkehøjskole

Lærer Christen Kold (1816-1870) betegnes som folkehøjskolens åndelige fader. Hans vigtigste pædagogiske hjælpemidler var den beåndede fortælling og samtalen, hvilket skal ses i modsætning til den stive udenadslære, der på hans tid prægede skolevæsenet fra bund til top.

Efter at være blevet hjemsendt som soldat i Første slesvigske Krig, fordi han blev anset som uegnet til soldatertjeneste, blev han huslærer hos pastor Vilhelm Birkedal i Ryslinge, og her begyndte han at undervise egnen unge karle - altså drev han en efterskole.

Efter få år flyttede han til Dalby på Hindsholm, hvor han drev en fri børneskole og en bondehøjskole.

Den egentlige succes fik han, da han i 1862 flyttede skolen til Hjallesemark. At højskolen fik navnet Dalum - efter nabolandsbyen - skyldes, at Dalum var et kendt navn ikke mindst på grund af det gamle kloster, men ordet var også mere mundret.

I 1861 købte Kold 40 tdr. land, hvor han byggede sin skole, der foruden selve skolebygningen også omfattede landbrugsbygninger. I november 1862 begyndte højskolen, hvor der var indskrevet 55 elever.

På grund af Christen Kold blev Dalum Højskole anset som den førende. Herfra hentede andre højskoler inspiration, men efter Kolds død i 1870 gik det tilbage for højskolen, der blev ledet af Kolds datter og svigersøn. I 1883 lukkede højskolen.

Tiden var politisk anspændt. Det var provisorietidens første år, og højreregeringen betragtede højskolerne som ud-klækningsanstalter for venstreoppositionens politikere. På det grundlag reducerede regeringen statstilskuddet til højskolerne, og under disse forhold blev en genåbning af højskolen i Dalum opgivet.

Landbrugsskolen

Valgmenighedspræsten i Sdr. Nærå, Frederik Nygaard, fremsatte i 1885 tanken om at lade Kolds gamle højskole genopstå som en landbrugsfaglig skole på højskolens grundlag.

Forhandlingerne endte med, at landbrugskandidat Jørgen Petersen, der var assistent hos docent N. J. Fjord ved mejeriforsøgene på Ladelund, skulle købe ejendommen og være landbrugsskolens forstander. Handlen om Kolds tidligere ejendom afsluttedes den 5. juli 1886, og landbrugsskolen daterer sin oprettelse til denne dag.

Landbrugets omlægning efter 1870 fra kornproduktion til husdyrproduktion gav behov for uddannelse. Efter mange år med korndyrkning og få husdyr var jorden udpint, og

derfor blev man i landbruget klar over, at møddingen var landmandens guldgrube.

Landbrugsproduktionen i 1900 var fire gange så meget værd, som den var i 1850. Det danske landbrug var - for at bruge landbrugslærer Hans Appels ord - godt på vej til at blive en fabrik, som forvandlede de primære planteafgrøder til forædlede animalske fødevarer.

Og andelsbevægelsen blev et barn af denne omstillingsproces.

Historikeren Knud J. V. Jespersen, Syddansk Universitetscenter, forklarer det således i Dalum Landbrugsskoles 100 års jubilæumsskrift fra 1986:

"Man bør dog naturligvis ikke se bort fra, at provisorieårenes politiske konfrontationsklima også spillede en rolle. Andelsbevægelsen var i sin oprindelse en af de største græsrodsbevægelser i Danmarks nyere historie. Dens medlemmer var næsten udelukkende venstremænd, som var i skarp opposition til det herskende regime og følte sig mistroiske overfor godsejerne og byernes finansfolk. Det var derfor naturligt, når de søgte at organisere sig på en sådan måde, at de så langt som muligt forblev uafhængige af disse interesser. Hertil var andelsformen velegnet. Den gjorde det nemlig muligt på mejeriområdet at opnå stordriftens fordele uden at underkaste sig de kapitalinteresser, som drev herregårds- og fællesmejerierne. Andelsbevægelsen, der opstod som alternativ til de dominerende organisationsformer, blev den platform fra hvilken den danske gårdmandsstand erobrede den økonomiske førerstilling i landbruget - og fra begyndelsen af vort århundrede også den politiske dominans i Rigsdagen."

Dalum landbrugsskole havde stor succes, og i 1900 oprettedes en mejerifdeling.

Mejeriskolen blev en selvstændig enhed i 1979.

Dalum Landbrugsskole fusionerede 1. januar 2003 med Korinth Landbrugsskole, og dette samarbejde mellem de to fynske landbrugsskoler tilbyder undervisning fra grunduddannelse til alle overbygninger.

Mejeriskolen

Mejeriskolen skiftede navn til Dalum Tekniske Skole, og har udvidet sig til et center for uddannelse i levnedsmidler. Der er fire grundlæggende uddannelsesmuligheder:

- 1) jordbrugsafdelingen med 100 tdr. land og husdyr,
- 2) levnedsmiddeluddannelserne - kok, tjener og bager,
- 3) mejeriuddannelsen for hele Norden suppleret med internationale kurser og
- 4) HTX - teknisk gymnasium.

Endvidere har Dalum Tekniske Skole videregående uddannelser, der ligger i forlængelse af de fire grundlinier.

Dalum Tekniske Skole har årligt over 4.000 elever og kurser, hvilket svarer til 900 årselever.

Ny håndbog for slægtsforskere

I december udkom Jytte Skaaning og Bente Klercke Rasmussens "Find din slægt - og gør den levende". Bogen har undertitlen: håndbog i slægtshistorie. Det er et digert værk på 392 sider.

Det er både en håndbog for erfarne slægtsforskere og en fremragende lærebog for dem, der vil begynde at udforske deres slægt.

De to forfattere er både erfarne slægtsforskere og har samtidig deres faghistoriske baggrund i orden, og det viser sig at være en meget lykkelig kombination.

Bogen indledes med afsnittet: Sådan begynder du at slægtsforske. I dette afsnit står: "I dag taler vi meget om kernefamilien, der består af far, mor og børn, men udenom står bedsteforældre, onkler og tanter og mange flere. De er alle med i familien, der altså både omfatter dem, du er blodbeslægtet med og nogle, som har giftet sig ind i familien (besvogrede). Din slægt når derimod videre omkring. Ordet slægt kan defineres som dem, du er forbundet med ved blodets bånd, dvs. enten en person, som du nedstammer fra, eller en person, med hvem du har fælles bedsteforældre, oldeforældre osv. Desuden hører dine børn, børnebørn osv. med til din slægt.

Der er lagt stor vægt på at fortælle om baggrunden for, at kilderne er opstået, idet forfatterne mener, at viden om denne baggrund kan gøre det nemmere for slægtsforskerne at sætte deres slægts historie ind i en danmarkshistorisk og en lokalhistorisk sammenhæng. Det er også vigtigt at vide, hvordan det samfund, som vore forfædre levede i,

var bygget op rent administrativt. Derfor har forfatterne skrevet et særligt kapitel "Magtens hieraki", hvor de embedsmænd m. fl., som har skabt kilderne, er beskrevet.

Er man ikke slægtsforsker, men mere interesseret i rigs- og/eller lokalhistorie, er bogen også nyttig at orientere sig i, da den rummer mange inspirerende forklaringer på såvel kilder, som deres baggrund.

I afsnittet: "Sådan begynder du at slægtsforske" omtales bl. a. nytten af at sætte numre på anerne. Foruden det fortløbende nummersystem også kaldet Kekule von Stadonitz' system omtales også Ottokar Lorenz' system, den såkaldte anebrøk. Det er glædeligt, at anebrøken omtales, men det er en absolut mangel, at nummereringen af efterslægten i dette system ikke omtales, da det er det bedste system, der nogensinde er skabt, når det gælder om at holde styr på efterslægten vidtvoksende vrimmel.

Bogen koster 248 kr. og man får meget for sine penge.

Odense domkirke

Årsmødeudflugten søndag begynder med morgenandagt i Odense Domkirke - Sct. Knuds kirke.

Domkirken er det ypperste gotiske bygningsværk i Danmark, og tilmed har den bl. a. en helt enestående altertavle.

Kong Knud den Hellige blev i 1086 blev dræbt i Sct. Alban kirke i Odense, og i 1095 overførtes kongens jordiske levninger til den frådstenskirke, som han selv skal have ladet påbegynde opførelsen af.

I 1247 hærgedes Knud den Helliges frådstenskatedral af en brand. Brandens omfang kendes ikke, men omkring 1300 begyndte opførelsen af den nuværende kirkes fem vestligste fag, men der skulle gå 200 år, før end hele byggeriet var udført.

Den næste etape var et nyt kor, der blev tilpasset krypten i den gamle kirke. Dette byggeri fandt sted i slutningen af 1300-tallet. Den tredje byggefase, som vist ikke fandt sted før 1400-tallets midte, bestod i efter nedrivning af det romanske tværskib at forbinde kor og vestfagene. I katolsk tid havde kirken ikke tårn, men reformationskongen, Christian den Tredje, befalede i 1558 prioren at opbygge Sct. Knuds kirketårn. Og til trods for den lange byggeperiode, virker kirken som en flot helhed.

På domkirkens nordside ses en smuk renæssancebygning. Det er lensmanden Henning Valkendorfs gravkapel fra 1634.

Af kirkens inventar har altertavlen førstepladsen. Kong Hans' dronning Christina bestilte tavlen hos Odensebilledskæreren Claus Berg, og den skulle opstilles i gråbrødrekirken, hvor

kong Hans var gravlagt. Dronningen fulgte efter i 1521 og i 1559 begravedes kong Christian den Anden også i den tidligere klosterkirke. Kirken forfaldt, men på grund af de kongelige begravelse bevarede koret. I 1885 flyttedes tavlen, kongegravene og deres epitafier til domkirken.

Claus Bergs tavle er fem meter høj. 300 udskårne skikkelser befolker tavlen, der viser Jesu lidelseshistorie og en forherligelse af Maria.

Det er den dybt katolske dronnings klare stillingtagen i reformationstiden.

På predellaen - altertavlens fodstykke - ses den kongelige familie: kong Hans med sønnen Christian den Anden og sønnesønner på den ene side og giveren - dronning Christina samt hendes svigerdatter Elizabeth og dennes datter på den anden side.

Kirkens andet pragtstykke er rococoprædikestolen fra 1751-1754. Den har ingen egentlig udsmykning, men dens elegante form giver den et monumental præg, der strengt taget ikke harmonerer med bygningen og altertavlen, men flot er den!

I krypten ligger kong Knud den Hellige begravet, og muligvis er det hans broder - Benedict, der ligger i den anden kiste.

OGN

Inger M. Hansen,
Svalevej 13,
4440 Mørkøv

B

PP DANMARK

Magasinpost

Slægtsgårdsrejsen 26. - 30. juli 2004

Skåne, Blekinge, Øland og Småland

Årets slægtsgårdsrejse byder på en indholdsrig oplevelse af såvel natur som kultur.

Alle overnatninger er henlagt til:

Scandic Statshotel Kalmar, Storetorvet 14, 392 32 Kalmar. Tlf.: 0460-496900

Turen er teknisk arrangeret af Egons Busrejser, der er medlem af rejsegarantifonden.

Pris: 3.500 kr. pr. person med overnatning i dobbeltværelse. Tillæg for enkeltværelse 600 kr.

Første måltid er middagen i Kalmar, derefter fuld pension.

Program:

1. dag - mandag, den 26. juli:

08.00 Afgang fra opsamlingsstedet ved Slagelse.

Efter endnu et par opsamlinger når vi til Skånegården (rasteplads lige efter broen), hvor der holdes en kort pause.

Første besøg gælder Kristianstad.

Kong Christian den Fjerde anlagde fæstningsbyen efter Kalmarkrigens afslutning i 1613.

Vi ser kongens mest imponerende bygningsværk - Trefoldighedskirken, og foretager en kort byvandring, hvor vi ser dele af voldanlægget og byens interessante huse.

Derefter er der mulighed for at se mere på byen på egen hånd eller opsøge et frokoststed.

Vi fortsætter til Christian den Fjerdes anden forsvarsby - Kristianopol, og ser også Brømsebro, grænsen mellem Blekinge og Småland (Danmark og Sverige), hvor Brømsebrofreden blev underskrevet i 1645. Inden Kalmar ser vi Hagby med den "bornholmske" rundkirke.

18.00 Forventes vi til Kalmar by.

2. dag - tirsdag, den 27. juli:

09.00 kører vi fra hotellet til Øland, hvor vi ser den sydlige del af øen. Øland blev i 1972 landfast med Kalmar, og Ølandsbroen er 6.072 m lang. Øland er 140 km lang og op til 16 km bred.

Øland står ikke som Sverige på granitsokkel men er "bygget" af kalksten og skifer. Vi ser lidt oldtid med runesten, skibssætning og den rekonstruerede befæstning af landsbyen Eketorp. Vi vil køre gennem Store Alvaret. Alvaret er et landskab, der kun findes på Øland og i Letland. Alvaret er et fladt, skovløst og steppelignende landskab, hvor

kalkgrunden kun er dækket af et meget tyndt jordlag. Store Alvaret dækker en fjerdedel af Øland.

Sydspidsen af Øland er spærret af en mur, som kong Karl X Gustav lod opføre i 1653 for at holde hjortebestanden inde på sit jagtområde. Vi ser også det 42 meter høje fyr-tårn opført i 1785.

Ølands sydlige del blev i 2000 optaget i UNESCOs globale katalog over bevaringsværdige natur- og kulturmiljøer.

3. dag - onsdag, den 28. juli:

Vi kører fra hotellet til Øland, hvor vi ser den nordlige del af øen. Vi besøger hjemstavnmuseet Himmelberga, ser det svenske kongepars sommerslot - Solliden, hvor parken er åben, ser Borgholms slotsruin og Borgholm by samt ødekirken ved Källa. Betragter Byrums rauker, over en strækning på 500 meter ses 120 sandstenssøjler, som bølgerne har dannet, og vi fortsætter til nordspidsen.

4. dag - torsdag, den 29. juli:

Denne dag er henlagt til Kalmar, der består Kalmar Slot og den gamle bydel - "gamla stan", samt den i 1600-tallet nyanlagt by, med den interessante domkirke. Der er både kunstmuseum og Kalmar Läns Museum. Denne dag bliver der også lejlighed til gøre indkøb.

5. dag - fredag, den 30. juli

09.00 kører vi fra Kalmar og bruger det meste af dagen på det sydlige Småland, hvor vi kikker på "udvandernes vej". I 1800-tallet udvandrede 1.300.000 svenskere, heraf 200.000 fra det gamle Småland til Amerika. Vi vil bl.a. besøge den gamle kirke i Dädesjö, der er berømt for sit meget dekorative træloft fra 1200-tallet.

Der vil sandsynligvis også blive lejlighed til at besøge et af de mange glasværker i området. Vi kører gennem området og vil midt på eftermiddagen være ved Malmö.

18.00 vil vi bestræbe os på at være ved opsamlingsstedet, hvorfra turen udgik.

Til

Tilmel
sen, S

FREDERIKSBERG BIBLIOTEK

3719057895